

Barn- och
utbildningsnämnden

Barn- och utbildningsnämndens behov och prioriteringar 2018

Förslag till beslut

Barn- och utbildningsförvaltningens förslag till behov och prioriteringar för 2018 godkänns och överlämnas till kommunstyrelsen.

Sammanfattning

Nämndens främsta prioritering för 2018 är

- förbättrade kunskapsresultat både i grundskola och i gymnasieskola genom ökat fokus på de nationella målen och stärkt systematiskt kvalitetsarbete
- ökad likvärdighet i både förskola, grundskola och gymnasieskola genom fler förskolor och skolor, stärkt elevhälsa och systematiskt arbetsmiljöarbete
- förbättrat stöd och effektiviseringar genom snabbare och flexiblere omställningar och tydligare processer

Antalet elever i grundskolan och gymnasieskolan ökar och insatser behöver göras för att anpassa och dimensionera lokaler för att möta den demografiska utvecklingen. Inom några år behöver en ny låg- och mellanstadieskola byggas, eller motsvarande lokalyta skapas, för att möta det ökade befolkningsunderlaget. Även gymnasieskolan behöver byggas ut de kommande åren. Därutöver har förskolan som en inriktning för 2018 att behålla personaltätheten utifrån målet att antal barn per personal ska vara färre än i jämförbara kommuner samt att utöka närvarotiden för barn till arbetslösa eller föräldralediga. En utbyggnadsplan för förskolan håller på att färdigställas.

En förutsättning för förbättrade resultat är att behålla utbildad personal och att arbeta aktivt för långsiktig försörjning av enhetschefer, behöriga lärare och andra yrkeskategorier i förskolan och skolan. En annan viktig insats är att, främst inom förskolan och grundskolan, arbeta med insatser mot arbetsrelaterad utmattning och hög arbetsbelastning och att stärka vår personal i sin yrkesutövning för att vara en attraktiv arbetsgivare.

Barn- och utbildningsnämndens prognoser pekar på en ekonomi i balans för 2017. Osäkerhet råder kring hur stor del av underskottet från 2016 som kan återställas under 2017.

Ärendebeskrivning

Enligt Eskilstuna kommuns styrsystem ska samtliga nämnder besluta om behov och prioriteringar till 2018 som ett underlag till kommunfullmäktiges årsplan, samt till nämndens egen verksamhetsplan för 2018. Dokumentet ska sändas till kommunstyrelsen senast 20 april och presenteras på budgetberedningen.

Omvärld

Demografiska förändringar med en relativt marginell ökning av antalet barn i förskolan men en större ökning av elevantalet i grundskolan och i gymnasieskolan påverkar nämndens planering.

Den kommunala grundskolan och gymnasieskolan kommer att behöva ställa om till fler elever. Kommunala förskolan kommer att behålla personaltätheten utifrån målet att antal barn per personal ska vara färre än i jämförbara kommuner.

Redan i nuläget finns svårigheter att rekrytera lärare inom vissa områden och tillgången på utbildad personal minskar. På sikt kommer lärarbristen i Sverige att bli bekymmersam på ett bredare plan.

Skolkommissionens slutbetänkande kommer att presenteras under våren 2017 och kan komma att påverka kommunens skolverksamhet på både kort och lång sikt. Gymnasieutredningen som lämnats till regeringen och har varit ute på remiss i landet kan även den komma att påverka gymnasieskolans framtida behov och prioriteringar. Den nationella IT-strategi som har tagits fram för skolan kommer att innebära behov av investeringar i både datorer, infrastruktur och kompetensutveckling av personal under perioden 2017 till 2022.

Demografisk påverkan

Bristen på behöriga lärare och den demografiska utvecklingen gör att fler medarbetare behöver rekryteras och att nya yrkeskategorier och kompetenser behöver komplettera behöriga lärare.

Omvärldens snabba förändringar gör att ett förändrat arbetssätt krävs med ökad flexibilitet, kreativitet, nytänkande och omställningar.

Barn- och elevantalet ökar inom förskolan, grundskolan och gymnasieskolan. Fler lokaler för förskolor behöver planeras in på sikt medan behovet av fler grundskole- och gymnasielokaler är mer kritiskt.

Nämndens nuläge och korrigeringar för 2017

Verksamhetsberättelsen för 2016 visade en minskning av kunskapsresultaten i årskurs 9 i grundskolan för vårterminen 2016. Men eftersom andelen elever i

årskurs 9 som bott kortare tid i Sverige än 4 år ökat från knappt 7 procent vårterminen 2015 till knappt 19 procent vårterminen 2016 – och en andel elever av 12 procent av årskursen kom till Sverige så sent som under årskurs 9 – blir det inte relevant att jämföra resultaten mellan läsåren. En tydlig resultatförbättring har gjorts för de elever som är födda och uppvuxna i Sverige eller som bott i Sverige mer än fyra år. I årskurs 6 steg meritvärdet och andelen elever med minst ett betyg A eller B ökade och andelen som klarade betyg i alla ämnen ökade vårterminen 2016 jämfört med året innan. Även i årskurs 3 förbättrades kunskapsresultaten jämfört med året innan. Den genomsnittliga betygspoängen för elever som gick ut den kommunala gymnasieskolan i våras var 14.0 (riket 14.1), vilket är en rejäl uppgång från vårterminen 2015 då resultatet var 13.8 (riket 14.0) Totala andelen elever som fick gymnasieexamen var 88.7 procent (89.6 procent 2015) och i riket 89.6 procent.

Förskolan behöver vidareutveckla sitt systematiska kvalitetsarbete och tydliggöra roller samt organisation för att skapa bästa förutsättningar för hög kvalitet i verksamheten. Grundskolan och gymnasieskolan måste ha ett fortsatt fokus på kunskapsuppdraget; att alla elever ska nå målen med skolans arbete och att så många som möjligt ska nå de högre betygen. Ett ökat samarbete mellan nämndens verksamhetsområden och mellan andra nämnder i syfte att nå högre måluppfyllelse i skolan är angeläget.

Såväl förskola, grundskola som gymnasieskola behöver stärka värdegrundsarbetet och arbetet med normer och värden. Likvärdighet och inkludering i förskolan och skolan behöver öka och det pedagogiska ledarskapet behöver förstärkas.

En social oro finns i några områden i kommunen som även påverkar elevernas skoldag. Ett samarbete har inletts med socialförvaltningen, kultur- och fritidsförvaltningen och polisen för att skapa studiero i skolorna. Arbetet finansieras med medel från Trygga Eskilstuna.

Medarbetarenkäten som genomfördes hösten 2016 visade att arbetsbelastningen och medarbetarnas bedömning av arbetsrelaterad utmattning är hög på många enheter, främst i förskolan och grundskolan. Det kommer krävas långsiktiga insatser och arbetet för att minska den arbetsrelaterade utmattningen påbörjades redan 2016.

Sjukfrånvaron är hög i förskolan och grundskolan likväl som vikariekostnaderna. Ett fokusområde för 2018 är att vidta åtgärder för att minska sjukfrånvaron och vikariekostnaderna.

Bemötande och tillgänglighet behöver förbättras och arbetet kommer att fortsätta för att höja transparensen och tillgängligheten i syfte att förbättra medborgarnas möjlighet till insyn, delaktighet och påverkan.

Antalet elever i grundskolan och i gymnasieskolan ökade kraftigt under 2016. Antalet barn i förskolan ökade likaså men inte lika mycket som inom grund- och

gymnasieskolan. Barn- och elevtillströmningen förväntas fortsätta inom nämndens alla verksamhetsområden så långt prognoserna sträcker sig.

Andelen statsbidrag har varit långt större än planerat under 2016. Det finns en stor osäkerhet kring långsiktighet i statsbidragen för förskola och skola. Till exempel har de riktade statsbidragen till gymnasieskolan minskat med ca 6 mnkr till 2017. För grundskolans lågstadiesatsning råder det en viss osäkerhet kring om nämnden uppfyller de krav som ställs för att vara berättigad till fortsatt finansiering. Om förutsättningar för bibehållen personaltäthet i lågstadiet försämras riskeras statsbidraget att gå förlorat.

Bokslutet 2016 visade på ett negativt ekonomiskt resultat, -23.9 mnkr. Merparten av underskottet (drygt 18 mnkr) uppstod i de anslagsfinansierade verksamheterna särskola och omsorgsverksamhet. Kostnaderna för fler barn och elever i behov av särskilt stöd och komplexa insatser har ökat och budgeten har inte räknats upp i samma takt.

Underskott från 2016 behöver återställas under 2017. Åtgärder som kommer att vidtas är att kraftsamla kring enheter med en ekonomi i obalans och att säkerställa att besparingsåtgärder verkställs i början på året. Prognosen pekar på en ekonomi i balans för 2017. Osäkerhet råder kring hur stor del av underskottet från 2016 som kan återställas under 2017.

Inriktning på prioriteringar inför 2018

Nämndens viktigaste insatser för att stärka kommunens strategiska mål är att höja utbildningsnivån genom att förstärka kunskapsutvecklingen hos barn och unga från förskola över grundskola till gymnasieskola. Viktigt är att prioritera så att verksamheterna kan fokusera på sitt läroplansuppdrag med de nationella målen. Dessutom bidrar nämnden till kommunens strategiska mål genom fördjupat samarbete med andra aktörer för social uthållighet och fler jobb, integration av nationella och lokala mål, miljöcertifiering av förskolor och skolor och ökat användande av ekologiska livsmedel.

Den främsta prioriteringen för nämndens verksamhet inför 2018 är förbättrade betygsresultat både i grundskola och i gymnasieskola så att fler elever också kan nå de högre betygen. För att åstadkomma det behövs:

- ökat fokus på de nationella målen
- utveckla det systematiska kvalitetsarbetet
- förstärka förskolechefers och rektorers pedagogiska ledarskap
- rekrytering och kompetensutveckling av personal, såsom behöriga förskollärare, lärare och chefer men även andra yrkeskategorier och kompetenser
- nedprioritera aktiviteter som förtar fokus från kärnuppdraget

Ett annat prioriterat område är ökad likvärdighet i förskolan, grundskolan och gymnasieskolan genom att:

- planera för lokaler för att klara det utökade elevantalet i grundskolan och gymnasieskolan och för att behålla personaltätheten utifrån målet att antal barn per personal ska vara färre än i jämförbara kommuner
- stärka det systematiska arbetsmiljöarbetet genom insatser mot arbetsrelaterad utmattning och hög arbetsbelastning och stöd till vår personal i sin yrkesutövning för att vara en attraktiv arbetsgivare
- bidra till social uthållighet

Ett tredje område att prioritera är stöd och effektiviseringar genom att:

- optimera processerna i förvaltningen
- kortsiktiga lösningar minskar till förmån för långsiktiga åtgärder
- utveckla nytänkande och kreativa metoder så att verksamheten snabbare kan ställa om efter förändrade behov
- arbeta tillsammans med fristående skolutförare för att möta den demografiska ökningen
- förbättra arbetet kring bemötande och tillgänglighet för att förbättra medborgarnas möjlighet till insyn, delaktighet och påverkan

Förskolans inriktning för 2018 kommer att vara att

- utveckla undervisningen
- vårdnadshavare ska uppleva att barnen är trygga i förskolan
- barnen ska uppleva lustfyllt lärande
- antal barn per årsarbetare ska vara färre än i jämförbara större städer
- erbjuda förskoleplats inom fyra månader
- utöka närvarotiden för barn till arbetslösa eller föräldralediga från 15 timmar till 25 timmar.

Grundskolans inriktning för 2018 kommer vara att

- andelen elever med godkänt betyg i alla ämnen som eleven undervisas i ska öka
- utveckla mottagandet/inkludering av nyanlända
- öka behörigheten till nationella gymnasieprogram
- utveckla värdegrundsarbetet och stärka arbetet med trygghet och studiero

Gymnasieskolans inriktning för 2018 kommer vara att

- andel elever som tar examen på nationella program är högre än riksgenomsnittet
- genomsnittliga betygspoäng på nationella program är högre än riksgenomsnittet
- andel behöriga till universitet/högskola ska öka

- öka genomströmning på introduktionsprogrammen
- utveckla värdegrundsarbetet
- öka andelen elever till yrkesprogrammen

Några av nämndens anslagsfinansierade verksamheter har inte resursförstärkts i takt med den demografiska utvecklingen i kommunen. Det är framförallt omsorgsverksamheten (verkställandet av LSS-beslut) som är i behov av förstärkt anslag för 2018, men även Bas-klass, ERC, Rekarnevillan och Interkulturella Enheten har större uppdrag än vad ramen medger.

Kommunkoncernövergripande behov som nämnden ser inför 2018 är att permanenta det förvaltningsövergripande samarbetet kring Fristadshuset som har drivits i projektform under perioden 2015-2017. Projektet har genererat goda resultat och har påvisat samhällsekonomiska vinster och minskade långsiktiga kostnader för kommunen. Barn- och utbildningsnämndens ram medfinansierar redan nämndens arbete i Fristadshuset. Övriga nämnders medverkan i Fristadshuset behöver finansieras genom att socialfondsmedel övergår till ramförstärkning och tilldelas dessa nämnder.

Beslut har tagits i Kommunfullmäktige om att utöka närvarotiden för barn till arbetslösa eller föräldralediga från 15 timmar till 25 timmar i förskolan. Det innebär en kostnadsökning som behöver tas hänsyn till i ramen för 2018. Kommunfullmäktige fattade även beslut om att ge kommunledningskontoret i uppdrag att under våren 2017 utreda struktur tillägg för förskola och att i samband med årsplan för 2018 planeras för struktur tillägg för både kommunala såväl som fristående förskolor.

Kommunfullmäktige har även tagit beslut om att införa idrott, rörelse och/eller motorikövningar under skoldagen i grundskolan i syfte att öka skolresultaten. För att kunna verkställa beslutet behövs både personal- och lokalförstärkning vilket medför behov av utökad ram för grundskolan från och med halvårsskiftet 2018 i samband med start av läsåret 2018/2019.

Nämnden ser ett behov av ramförstärkning för simundervisning i grundskolan och gymnasieskolan. Andel elever i behov av simundervisning ökar och bassängtid och simlärarkostnader har ökat och inte tagits hänsyn till i tidigare årsplaneringar.

Fler jobb

Nämnden bidrar till fler jobb genom att

- anställa mer personal i de verksamheter där barn- och elevvolymerna ökar
- införa arbetsuppdelning och arbetsdelning så att kompetenser nyttjas optimalt och personal med olika grader av utbildningsnivå kan anställas
- bedriva Jobbcirkus som bidrar till att ungdomar gör ett mer kunskapsmedvetna yrkesval och utbildningsval som leder till arbete
- förstärka samarbetet mellan näringslivet och grundskolan genom IT-skolan

- förstärka samarbetet mellan näringslivet och gymnasieskolan genom Eskilstuna-utmaningen
- förstärka samarbetet med andra förvaltningar för det arbete som bedrivs i Fristadshuset för att få fler unga till skolan, eller andra aktiviteter för att förebygga utanförskap

Effektiviseringsområden

I behov och prioriteringar ska varje nämnd ge förslag på effektiviseringar. Nedan följer förslag på åtgärder som kan vidtas:

Förslag på egna effektiviseringsområden inom barn- och utbildningsnämnden

- dimensionera förskoleplatserna utifrån höstens barnsiffror
- optimera bemanning inom förskolan
- sänka sjukfrånvaron och minska vikariekostnaderna
- utveckla särskolan så att den bedriver en kvalitativt hög verksamhet med en flexibel organisation som säkerställer god arbetsmiljö för elever, personal och chefer och uppnår långsiktig ekonomisk stabilitet och effektivitet
- kontinuerlig organisationsutvärdering

Idéer om processgemensamma effektiviseringsområden

- starta egna LSS-boenden och utveckla samarbetet med vård- och omsorgsnämndens LSS-verksamhet
- förenkla ansökningsförfarandet om tilläggsbelopp för kommunala förskolor och skolor

Förslag på kommunkoncerngemensamma effektiviseringsåtgärder

- ökad transparens och en förbättrad påverkansmöjligheter avseende IT-kostnader
- en samlad måltidsorganisation
- förbättra arbetet kring barn och unga med behov av komplexa insatser tillsammans med vård- och omsorgsnämnden och socialnämnden så att insatser kan sättas in tidigare för att motverka långsiktiga och omfattande kostnader
- permanenta Fristadshuset i samarbete med arbetsmarknad och vuxenutbildningsnämnden, socialnämnden och kultur- och fritidsnämnden för att minska långsiktiga samhällskostnader

Möjlighet att höja taxor och avgifter

- se över avgifterna för öppen fritidsverksamhet, dels vad gäller avgiften för deltagande i verksamheten men också avgifterna för de måltider som serveras
- i samband med införandet av samlad måltidsorganisation bör prissättningen för måltidsportioner ses över och eventuellt justeras

BARN- OCH UTBILDNINGSFÖRVALTNINGEN

Åsa Lundkvist
Förvaltningschef

Fredrik Westberg
Ekonomichef